

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3
MORAL SCHOOL MANAGEMENT OF BANPONG 3 SCHOOL CLUSTER,
BANPONG DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE.

ณัฐพร ส่งศรี¹
NATTAPORN SONGSRI
สงวน อินทร์รักษ์²
SANGAUN INRAK

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 2) ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 กลุ่มสาระ จำนวน 3 โรงเรียนที่มีใช้ในการ วิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อ ศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สถิติที่ใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่ามัธยฐานเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่ามัธยฐานเลขคณิตจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ การวางแผนงานคุณธรรม สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน กำหนดการติดตามนิเทศงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน
2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ประกอบด้วยแนวทางดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงานคุณธรรมโดยร่วมดำเนินการ SWOT analysis และให้ความสำคัญกับทุกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมระดมสมองใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานคุณธรรม 2) ด้านสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงานโดยประพัตินเป็นแบบอย่างที่ดีให้นักเรียน ปฏิบัติตนตามแนวทางของคุณธรรม เป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมิน ใช้เป็น แนวปฏิบัติอย่างมีทิศทาง 3) ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงานโดยให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตร และแนะนำ ส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรม และกิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางานคุณธรรมของโรงเรียน 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยกำหนดตัวชี้วัด ภาวะความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน ส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่ครูเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม และส่งเสริม กระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม

¹ นักศึกษาปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

The objectives of this research were to examine 1) Moral School Management of Banpong 3 School Cluster, Ban Pong District, Ratchaburi Province. 2) Guidelines for the development of Moral School Management of Banpong 3 School Cluster, Ban Pong District, Ratchaburi Province. The research population were 3 schools under Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 3 in Banpong 3 School Cluster in the Moral School Project, consisting of 1) the school director 2) teacher who in charge for the Moral School Project 3) head school subject 8 groups of 3 schools. The research instruments used in the research were an opinionnaire and a structured interview. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research revealed that:

1. Moral School Management of Banpong 3 School Cluster, Ban Pong District, Ratchaburi Province, individually and collectively, were found at a high level.

2. The guidelines for Moral School Management development of Banpong 3 School Cluster, Ban Pong District, Ratchaburi Province, the aspect of processing data were: There are details as follows: 1) In respect of moral planning by to join the SWOT analysis and pay attention to every comment and suggestion in brainstorming sessions as a guideline for moral planning. 2) Mechanism creation the practice by to behave as a good model for students. Behave in accordance with the guidelines of morality, goals and behaviors, positive indicators and co-determination of assessment criteria used as a directional practice. 3) In the follow-up of the supervisory activities, by to give advice in a friendly manner and to encourage the creation of innovation and activities to be used in the development of the moral work of the school. 4) Performance appraisal by defined as clear indicators of success in the operation. Promote knowledge for teachers to be used in organizing activities and promote the process of participation in the operation.

KEYWORDS: MORAL SCHOOL MANAGEMENT

บทนำ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช (รัชกาลที่ 9) พระราชทานให้คณะองคมนตรีในโอกาสการจัดตั้ง “กองทุนการศึกษา” เมื่อปี พ.ศ. 2555 โดยมีพระราชกระแสรับสั่งที่ว่า “ให้โรงเรียนสร้างคนดีให้บ้านเมือง” และพระราชทาน หลัก 3 ประการ ในเรื่องครูและนักเรียน ดังนี้ “ให้ครูรักเด็ก และเด็กรักครู ให้ครูสอนให้เด็กมีน้ำใจต่อเพื่อนไม่ให้แข่งขันกันแต่ให้แข่งกับตัวเอง และให้เด็กที่เรียนเก่ง ช่วยสอนเพื่อนที่เรียนช้ากว่า ให้ครูจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำร่วมกัน เพื่อให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี” ด้วยความมุ่งมั่นที่จะสนองพระราชประสงค์ในการส่งเสริมการสร้างคุณงาม

ความดีให้เกิดขึ้นในโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนสร้างคนดีให้บ้านเมือง จึงเป็นที่มาของการจัดตั้ง “มูลนิธิยุวสถิรคุณ” โดยการสนับสนุนของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้มูลนิธิยุวสถิรคุณได้ดำเนินงานพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียนควบคู่กันไปในศูนย์ 3 ศูนย์ ได้แก่ ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง ศูนย์จิตวิทยาศึกษา และศูนย์โรงเรียนคุณธรรม (ปัสสวัตวิโรกิตติ และคนอื่น ๆ , 2560 : 9)

โรงเรียนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนจึงเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดของกระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐานตระหนัก และให้ความสำคัญ ในการปฏิบัติงานรองรับกรอบการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา ในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 -2561) ซึ่งมุ่งเน้นหลักการพัฒนาการศึกษาทั้งด้าน “คุณภาพ โอกาส และการมีส่วนร่วม”

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ตระหนักในความสำคัญของการจัดการศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน จึงกำหนดนโยบายการพัฒนา “โรงเรียนคุณภาพ” ซึ่งโรงเรียนเป็นองค์กรทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน แนวคิดการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนจึงเป็นความสำคัญสูงสุดในการดำเนินงานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่นชนบท ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่มักด้อยโอกาสในการได้เข้าเรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพ (ณัฐทิยากร วิรุณพันธ์, 2561: 2) ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องสร้างความสัมพันธ์ให้ชุมชนมีส่วนร่วม และเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ เชื่อมมั่นและศรัทธาในการปฏิบัติงานของโรงเรียน และไม่จำเป็นต้องส่งบุตรหลานไปเรียนในเมือง นำไปสู่การลดค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง โดยโรงเรียนและชุมชนสามารถจัดกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ บริการ และเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ

ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้อัญเชิญพระราชกระแสรับสั่งของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” มาเป็นวิสัยทัศน์ในแผนดำเนินงาน ซึ่งโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม หรือโรงเรียนคุณธรรมเป็นสถานศึกษาที่ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในกระบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมส่งเสริมความดีในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้อย่างยั่งยืน และนำไปขยายเครือข่ายได้ (ปัสสวดี วีรภักดี และคนอื่น ๆ, 2560 : 24)

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม หรือ โรงเรียนคุณธรรม ประกอบด้วยงาน 4 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และ

การพัฒนาศักยภาพครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 2) การลงมือปฏิบัติของโรงเรียน 3) การนิเทศติดตามโรงเรียน และ 4) การรายงานความก้าวหน้าและการประเมินผล (ปัสสวดี วีรภักดี และคนอื่น ๆ, 2560: 12-14) ซึ่งหัวใจสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมคือ “การแปลงคุณธรรมให้เป็นจริยธรรมหรือพฤติกรรมที่พึงประสงค์” ดังนั้น แนวปฏิบัติในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จึงใช้ตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานคุณธรรมอัตลักษณ์ ประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก (พฤติกรรมที่พึงประสงค์) ซึ่งเกิดจากการประชุมระดมสมองของโรงเรียนตนเอง พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกันตามสภาพปัญหาเชิงพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนั้น ๆ หรือคุณธรรมความดีที่โรงเรียนต้องการสร้างขึ้น เมื่อประชุมระดมสมองได้ความเห็นร่วมกันแล้วจึงนำมาเขียนเผยแพร่ ในรูปของตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ เพื่อประกาศเป็นเจตนารมณ์ร่วมกันที่จะประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมเป้าหมาย และพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกที่ร่วมกันกำหนดขึ้น (ปัสสวดี วีรภักดี และคนอื่น ๆ, 2560 : 16)

ในปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงหลายด้านทำให้เปลี่ยนวิถีชีวิตของมนุษย์เดิมที่อยู่ด้วยกันแบบพึ่งพาอาศัย กลายเป็นสังคมที่ขาดคุณธรรมจริยธรรม เอาเปรียบแย่งกัน ขาดน้ำใจ เอื้ออาทรต่อกัน ส่งผลให้เยาวชนไทยในปัจจุบันมีพฤติกรรมที่แสดงออก ในทางที่ไม่เหมาะสมไม่พึงประสงค์ขาดคุณธรรมจริยธรรม (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553 :1)

จากผลจากการพัฒนาประเทศในระยะผ่าน มาให้ความสำคัญเฉพาะด้านเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจในอัตราสูง มีความก้าวหน้าทางวัตถุและเทคโนโลยีใหม่ ๆ อย่างรวดเร็ว ประกอบกับอิทธิพลทางวัฒนธรรมต่างชาติเข้ามามีบทบาทในสังคมไทยเป็นผลให้ การพัฒนาทางด้านจิตใจจึงทำให้เกิดปัญหาความย่อหย่อนของคุณธรรมจริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม เกิดพฤติกรรมการรังแกระหว่างนักเรียนในโรงเรียนถือว่าเป็นปัญหาระดับประเทศ

และเป็นปัญหาระดับโลกที่เกิดขึ้นตามปกติและเกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในหลายโรงเรียนทั่วประเทศและทั่วโลก ซึ่งเป็นปัญหาที่บุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต่างก็รับรู้และทราบกันดี ไม่ว่าจะเป็นระหว่างนักเรียน พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2553 : 274)

ทั้งนี้หลักการสำคัญของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้มุ่งเน้นกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวทางมูลนิธิยุวสถิรคุณ เพื่อมุ่งให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จและเกิดความยั่งยืนในการพัฒนาคุณธรรมในโรงเรียน นักเรียนจะเติบโตไปพร้อมกับมีอุปนิสัยที่ดีงามติดตัวไปตลอด ดังพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ที่ว่า “ช่วยกันสร้างคนดีให้บ้านเมือง” ด้วยเหตุนี้โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 จึงเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมและร่วมขยายผลไปสู่โรงเรียนโดยรอบ เพื่อมุ่งแก้ปัญหาพฤติกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยอยากทราบแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ผลการวิจัยที่ได้มาจะเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของกลุ่มโรงเรียนบ้านโป่งที่ 3 ต่อไป โดยใช้การขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) การวางแผน งานคุณธรรม 2) สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน 3) กำหนดการติดตามนิเทศงาน และ 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อทราบการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3
- 2) เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

ข้อคำถามการวิจัย

- 1) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 อยู่ในระดับใด
- 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 เป็นอย่างไร

สมมติฐานการวิจัย

- 1) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 อยู่ในระดับมาก
- 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 เป็นพหุแนวทาง

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยผู้วิจัยได้นำการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน จากคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม (2560 : 41-51) ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการ 4 ด้าน ดังนี้ 1) การวางแผนงานคุณธรรม 2) สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน 3) กำหนดการติดตามนิเทศงาน และ 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม รวมทั้งสิ้น 30 คน

ผู้ให้ข้อมูล

กำหนดผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน จำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหาร 2) ผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรม 3) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 8 กลุ่มสาระ จำนวน 3 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 30 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวแปรพื้นฐานและตัวแปรที่ศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

1. **ตัวแปรพื้นฐาน** เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

2. **ตัวแปรที่ศึกษา** คือ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนงานพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน ตามคู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม (2560 : 41-51) ซึ่งมีกระบวนการบริหารจัดการ ดังนี้

1. การวางแผนงานคุณธรรม หมายถึง การกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้ ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติ และตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผล

2. สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน โรงเรียนพัฒนากลไกในการปฏิบัติงาน โดยเน้นการสร้างความร่วมมือ มีคณะทำงานรับผิดชอบมีนักเรียนแกนนำมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินผล

3. กำหนดการติดตามนิเทศงาน ในช่วงของการปฏิบัติงาน ควรมีการนิเทศงานเป็นระยะๆ มีผู้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศติดตามงาน สอนงาน ให้คำปรึกษาหารืออย่างเป็นกัลยาณมิตร เพื่อให้งานเป็นไปในแนวทางที่กำหนดไว้ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ทันที และปรับปรุงงานให้ดีขึ้นได้ตลอดเวลา การนิเทศติดตามงานจะเป็นการกระตุ้นส่งเสริม เสริมแรง ให้กำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานให้ดำเนินการอย่างราบรื่นจนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงการติดตามให้คำแนะนำปรึกษาอย่างกัลยาณมิตร การนิเทศติดตาม

งานอย่างต่อเนื่องจะเป็นหลักประกันที่ดีต่อความสำเร็จของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

4. การประเมินผลการปฏิบัติงาน การประเมินผลจะช่วยให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น การประเมินผลควรทำ 2 ระดับ ได้แก่ การประเมินผลในระดับโครงการคุณธรรม และการประเมินผลภาพรวมของโรงเรียน ระดับความสำเร็จของโครงการคุณธรรมต่าง ๆ จะส่งผลให้เกิดผลสำเร็จในภาพรวมของโรงเรียน ดังนั้น การเลือกใช้ตัวชี้วัดจึงมีความสำคัญและมีผลต่อการแสดงผลความสำเร็จแตกต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยนำแบบนิเทศอาสาดิตตามโรงเรียนคุณธรรม ของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณมาปรับปรุงและพัฒนา ให้มีความเหมาะสมกับบริบทการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

1. **แบบสอบถามความคิดเห็น** แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดไว้ให้เป็นตัวเลือก (forced choice) ให้ข้อมูลในเรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียน คือ การวางแผน งานคุณธรรม สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน กำหนดการติดตามนิเทศงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยได้นำแบบนิเทศอาสาดิตตามโรงเรียนคุณธรรม ของศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ ซึ่งข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert's rating scale) มาปรับปรุงและพัฒนา ให้มีความเหมาะสมกับบริบทการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ให้คำแนะนำ

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม โดยการนำแบบสอบถามข้อที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตที่อยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุดมาสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยการเลือกผู้ตอบแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างนี้ทั้งหมด 6 คน ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารจำนวน 2 คน 2. ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรมจำนวน 2 คน และ 3. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 2 คน

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ออกแบบการสร้างและพัฒนาเครื่องมือออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบสอบถามความคิดเห็น และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามความคิดเห็น

ขั้นที่ 1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวของภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องและเหมาะสมกับตัวแปรและขอบเขตที่กำหนด

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้เทคนิคIOC (Index of item objective congruence) และคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ผู้ควบคุม

ขั้นที่ 3 นำแบบทดสอบทดลองใช้ (try out) เพื่อหาความเชื่อมั่น (reliability)

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามไปใช้กับประชากรจำนวน 30 คน ตามที่ออกแบบไว้

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากแบบสอบถามในตัวแปรที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุด มาสร้างเป็นประเด็นคำถามเพื่อแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ในการสัมภาษณ์ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ (f) และร้อยละ (%)

2. การวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ คือ ใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิต (μ) และ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับแนวคิดของเบสต์ (Best, 1977)

3. การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยการนำผลการวิเคราะห์ในข้อ 2 ที่มีค่ามัธยฐานเลขคณิต (μ) น้อยที่สุด มาใช้ในการออกแบบสอบถามกึ่งโครงสร้าง

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย

เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถูกต้องตามระเบียบวิธีวิจัย และบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ข้างต้น จึงได้ลำดับขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมโครงการวิจัย ผู้วิจัยจัดเตรียมโครงการวิจัยอย่างเป็นระบบโดยเริ่มต้นด้วยการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตำรา เอกสาร ข้อมูลสารสนเทศ งานวิจัยในและต่างประเทศ สือหลากหลายทั่วไปและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ นำมากำหนดขอบข่ายเชิงอ้างอิงการวิจัยจัดทำโครงร่างการวิจัย ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินการวิจัย การดำเนินการวิจัยเพื่อตอบคำถามการวิจัย ข้อ 1 และ 2 ในขั้นตอนของการดำเนินการสร้างเครื่องมือและพัฒนาเครื่องมือวิจัย ปรับปรุงให้เป็นเครื่องมือฉบับ

สมบูรณ์ นำเครื่องมือไปใช้เก็บข้อมูล จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ แปลผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย ผู้วิจัยสรุปข้อค้นพบของการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขจัดทำและรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อขออนุมัติจบการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3” เสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

พบว่าผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ส่วนมากเป็นเพศหญิงจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 เป็นเพศชาย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 มีอายุ 30 - 40 ปี มากที่สุดจำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 และอายุไม่เกิน 30 ปี น้อยที่สุด จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 ระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรีมากที่สุด จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 70.00 รองลงมาคือวุฒิทางการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 30.00 และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้บริหาร จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 และครู จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 90.00

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

N = 30

ที่	การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม	(μ)	(σ)
1	การวางแผนงานคุณธรรม	4.46	0.50
2	สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน	4.39	0.59
3	กำหนดการติดตามนิเทศงาน	4.38	0.57
4	การประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.36	0.58
ภาพรวม		4.40	0.56

การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.40$, $\sigma = 0.56$)

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยเลขคณิตจากมากไปหาน้อยดังนี้ การวางแผนงานคุณธรรม ($\mu = 4.46$, $\sigma = 0.50$) สร้างกลไกการลงมือ

ปฏิบัติงาน ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.59$) กำหนดการติดตามนิเทศงาน ($\mu = 4.38$, $\sigma = 0.57$) และการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.58$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่ามีความอยู่ระหว่าง 0.50 - 0.59 มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ในแต่ละด้านจะปรากฏเป็นตัวแปรที่ค่ามัธยฐานเลขคณิตน้อยที่สุด จึงนำมาทำการสัมภาษณ์ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ทั้งโครงสร้างนี้ทั้งหมด 6 คน ประกอบด้วย 1. ผู้บริหารจำนวน 2 คน 2. ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนคุณธรรมจำนวน 2 คน และ 3. ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 2 คน เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมรายด้าน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ด้านการวางแผนงานคุณธรรม ข้อที่เกี่ยวข้องกับการประชุมระดมสมองเพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ปรากฏผลดังนี้

1.1 ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรดำเนินการ SWOT analysis เพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาสที่อาจเกิดขึ้นนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม

1.2 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับทุกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการประชุมระดมสมอง ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานคุณธรรมร่วมกำหนด “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนแผนงานคุณธรรมของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีทิศทาง

2. ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน ข้อที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการบริหารงานเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงบวก ดังคำกล่าวที่ว่า “แบบอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน”

2.2 ผู้บริหารและครูปฏิบัติตนตามแนวทางของคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก โดยตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติและกระทำอย่าง

ต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

2.3 ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกำหนดเกณฑ์การประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติอย่างมีทิศทางของโรงเรียน

3. ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน ข้อที่เกี่ยวกับมีองค์ความรู้และนวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม ปรากฏผลดังนี้

3.1 ผู้บริหารหรือผู้ได้รับการแต่งตั้งในการนิเทศติดตามงาน ควรได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง สามารถให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตรได้

3.2 ผู้บริหารหรือผู้ได้รับการแต่งตั้งในการนิเทศติดตามงานมีความสามารถในการแนะนำส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรมและกิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางานคุณธรรมของโรงเรียนอีกทั้งยังสามารถเผยแพร่ให้กับโรงเรียนในเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมได้

4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ข้อที่เกี่ยวกับโรงเรียนสามารถนำนวัตกรรมและแนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป ปรากฏผลดังนี้

4.1 ผู้บริหารควรมีวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน นำคุณธรรมอัตลักษณ์ที่ระบุพฤติกรรมมาใช้เป็นหลักในการประเมินผล

4.2 ผู้บริหารควรมีการกำหนดแผนงานโครงการ และระยะเวลาในการติดตามเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว จากนั้นแจ้งให้ครูผู้สอนภายในโรงเรียนทราบเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกัน และลงมือปฏิบัติเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาที่กำหนด โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น และมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง

4.3 ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่นิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ควรติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ

โดยใช้รูปแบบกัลยาณมิตรสร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงผลของการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา นักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดียิ่งขึ้น

4.4 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีองค์ความรู้ สามารถสร้างนวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรมมีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน ซึ่งสามารถนำไปสู่ คุณธรรมเป้าหมาย และคุณธรรมอัตลักษณ์ ในการประเมินผล การปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดภาพความสำเร็จ

4.5 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับ กระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทั้งโรงเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น ครู บุคลากร นักเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน เป็นต้น เพื่อร่วมกันหาสาเหตุและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา และนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเกิดตัวชี้วัดภาพ ความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบของการวิจัย เรื่องการบริหาร จัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย บ้านโป่งที่ 3 ผู้วิจัยได้นำไปสู่การอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของ โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ว่าการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียน กลุ่มเครือข่าย บ้านโป่งที่ 3 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ได้มี การวางแผนงานคุณธรรมโดยให้ความสำคัญกับ การศึกษาสภาพแวดล้อม บรรยากาศของโรงเรียน และชุมชน เพื่อให้มีความเหมาะสมในการดำเนิน โครงการโรงเรียนคุณธรรม มีการประชุมระดมสมอง เพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรม บ่งชี้เชิงบวก ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนานักเรียนให้มี พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น วางแผนในการการ อบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพครูแกนนำ

และนักเรียนแกนนำในลักษณะ “พี่ทำนำ น้องทำ ตาม” สร้างแบบอย่างที่ดีจากการลงมือปฏิบัติ มีการ สร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน โดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทุกฝ่ายร่วมดำเนินงานอย่างมีทิศทางตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายของโครงการและกิจกรรมที่ตั้งไว้ ตาม ระยะเวลาที่กำหนด มีการสร้างเครือข่ายที่เข้ามา มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารจัดการ มีการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการดำเนินงานระหว่างผู้ที่ เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งกระบวนการบริหาร จัดการยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ ผู้เกี่ยวข้องมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น ผู้มี ส่วนร่วมและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความร่วมมือเป็น อย่างดี เป็นการกระตุ้นทำให้เกิดการรับรู้ของชุมชน ทั้งนี้ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมนั้น ผู้บริหารในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 เล็งเห็น ความสำคัญของการเรียนรู้จากแบบอย่างที่ดี จึงมีการ จัดการศึกษาดูงานโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบใน ภูมิภาค เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างเครือข่าย ความร่วมมือ ทั้งด้านวิชาการและความสัมพันธ์ในด้าน อื่นๆ ทั้งนี้ยังมีการกำหนดการติดตามนิเทศงาน โดย สังเกตพัฒนาการด้านพฤติกรรมอันพึงประสงค์ที่ ชัดเจนเป็นรูปธรรมของนักเรียน โดยผู้บริหารและครู เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและเป็นแบบอย่างที่ดีด้าน คุณธรรม มีการติดตามและนิเทศพฤติกรรมที่พึง ประสงค์ตามคุณธรรมเป้าหมาย และคุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เกิด กระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมจากทุกภาคส่วนร่วมสร้างองค์ความรู้และ นวัตกรรมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครู เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม มีการนิเทศติดตามเพื่อเสริมหนุนและให้ กำลังใจโรงเรียนโดยนิเทศอาสา ของมูลนิธิยุวสถิรคุณ โดย จะประสานงาน กับนิเทศภายในของโรงเรียน เพื่อให้คำ บริक्षाหรือ อย่างเป็นกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นกำลังใจให้กันและกัน มีการประเมินผลการ ปฏิบัติงาน ในกระบวนการบริหารจัดการซึ่งส่งผลต่อ การเปลี่ยนแปลงด้านคุณธรรมของนักเรียน ครูได้รับ การประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อคัดเลือกเป็น ต้นแบบที่ดีงามของนักเรียน ได้รับการพัฒนาศักยภาพ

ในการออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ความรู้ คู่ ความดี ซึ่งผลจากการประเมินผลการปฏิบัติงานโครงการโรงเรียนคุณธรรมทำให้ชุมชนเกิดความตระหนักในความสำคัญของคุณธรรม โรงเรียนสามารถนำนวัตกรรมที่ได้จากการจัดกิจกรรม และแนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของดาวสวรรค์ พวงสมจิตต์ (2552 : บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 พบว่าการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับณัฐดล โกมลสิงห์ (2550 : บทคัดย่อ) เรื่องการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2 พบว่าการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า การบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการวางแผนงานคุณธรรม มีค่ามัชฌิมเลขคณิตสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 มีการปรับกระบวนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีหลักในการทำงาน วางแผนการปฏิบัติงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และความรู้รอบรอบ รัดกุม เป็นระบบสามารถตรวจสอบได้ ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม และยอมรับในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนทั้งด้านความรู้ และคุณธรรม โดยเฉพาะนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ต้องมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานทุกขั้นตอน ให้ตระหนักได้ว่า การพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เป็นภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบให้ประสบผลสำเร็จ จึงเป็นการเสริมสร้าง และปลูกฝัง คุณธรรม จริยธรรมที่ยั่งยืน มีการกำหนดและเน้นการปลูกฝัง พัฒนา และสร้างเสริมคุณธรรมหลักที่เป็นคุณธรรมพื้นฐานในการพัฒนาไปสู่คุณธรรมอื่น ๆ เช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความพอเพียง ความกตัญญูกตเวที และความมีจิตอาสาอย่างเข้มแข็ง จริงจัง และต่อเนื่อง ด้วยกระบวนการทำงาน การ

วางแผนงาน การกำกับ ติดตาม ประเมินผล และการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายเป็นหลักในการบริหารจัดการ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการสร้างความเข้มแข็งให้กับ ครู บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และชุมชน ให้มีภูมิคุ้มกันทางสังคมในยุคปัจจุบันด้วยการมีคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีมาสู่การปฏิบัติในวิถีการดำเนินชีวิตประจำวัน ร่วมพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม พัฒนานักเรียนให้มีทักษะในการคิด การแก้ปัญหา การให้เหตุผล และความคิดสร้างสรรค์ มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการของการทำกิจกรรมส่งเสริมทักษะวิชาการ และกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมที่พัฒนากระบวนการคิดเชิงระบบ ใช้โครงงานคุณธรรมเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ความดีงามจากการลงมือปฏิบัติจริง และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของด้วยความภาคภูมิใจ ให้นักเรียนตระหนัก เห็นคุณค่า และมีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ตระหนักว่าการขับเคลื่อนการสร้างเสริม และพัฒนา คุณธรรม จริยธรรมนักเรียนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ต้องมีการวางแผนงานอย่างเป็นระบบ รอบคอบ ชัดเจน และรัดกุม จึงได้กำหนดกระบวนการขับเคลื่อนคุณธรรมในสถานศึกษา และสร้างแผนงานพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เทศบาลของมูลนิธิยุวสถิรคุณ ได้กล่าวถึงแผนงานคุณธรรมไว้ว่า การกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนคุณธรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวัง ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติ และตัวชี้วัดเพื่อการประเมินผล ซึ่งโรงเรียนควรพิจารณาแนวทางการบูรณาการงาน โครงการ โครงงาน กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนได้จัดทำขึ้นภายใต้แผนงานต่าง ๆ ทั้งด้านวิชาการ ด้านวินัยด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น มาบริหารจัดการภายใต้เป้าหมายเดียวกันของโรงเรียนเพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ทั้งงบประมาณ บุคลากร ครุภัณฑ์

และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ประการสำคัญ ผลงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการงานต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน จะเป็นการสร้างการมีส่วนร่วม สร้างทีมงานที่ดี ซึ่งจะส่งผลที่ดีในการพัฒนาโรงเรียนในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา สิงหระ (2549 : บทคัดย่อ) เรื่อง แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ระดับการดำเนินงานของพระบริหารของครูผู้สอนโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์จรัญ จันทิวงษ์ (2552 : บทคัดย่อ) เรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิถีพุทธ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของเจษฎา สิงหระ (2549 : บทคัดย่อ) เรื่องแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดอ่างทอง พบว่า ด้านการถือกุศลสัมพันธโรงเรียนวิถีพุทธและชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ในการถือกุศลสัมพันธโรงเรียนวิถีพุทธและชุมชนในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนกลุ่มเครือข่าย บ้านโป่งที่ 3 พบว่า 1) ด้านการวางแผนงานคุณธรรม ข้อที่เกี่ยวกับการประชุมระดมสมองเพื่อค้นหา “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก คือ ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรดำเนินการ SWOT analysis เพื่อวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน อุปสรรค และโอกาสที่อาจเกิดขึ้นนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม และผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับทุกความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการประชุมระดมสมอง ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนงานคุณธรรมร่วมกำหนด “คุณธรรมเป้าหมาย” และระบุพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนแผนงานคุณธรรมของโรงเรียนอย่างเป็นระบบและมีทิศทาง 2) ด้านการสร้างกลไกการลงมือปฏิบัติงาน ข้อที่เกี่ยวกับกระบวนการบริหารงานเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง คือ ผู้บริหารและครูต้องประพฤติตนเป็น

แบบอย่างที่ดีให้แก่ นักเรียน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในเชิงบวก ดังคำกล่าวที่ว่า “แบบอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน” สามารถปฏิบัติตามแนวทางของคุณธรรมเป้าหมายและพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก โดยตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติและกระทำอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ทั้งนี้ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรร่วมกันกำหนดเกณฑ์การประเมิน เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติอย่างมีทิศทางของโรงเรียน 3) ด้านการกำหนดการติดตามนิเทศงาน ข้อที่เกี่ยวกับการมีองค์ความรู้และนวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ในการสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม คือ ผู้บริหารหรือผู้ได้รับการแต่งตั้งในการนิเทศติดตามงานควรได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการนิเทศติดตามโรงเรียนคุณธรรมอย่างต่อเนื่องสามารถให้คำแนะนำอย่างเป็นกัลยาณมิตรได้มีความสามารถในการแนะนำ ส่งเสริมให้เกิดการสร้างนวัตกรรมและกิจกรรมมาใช้ในการพัฒนางานคุณธรรมของโรงเรียน อีกทั้งยังสามารถเผยแพร่ให้กับโรงเรียนในเครือข่ายโรงเรียนคุณธรรมได้ 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ข้อที่เกี่ยวกับโรงเรียนสามารถนำนวัตกรรมและแนวปฏิบัติที่ดีไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเผยแพร่ขยายผลต่อไป คือ ผู้บริหารควรมีวัตถุประสงค์และตัวชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน นำคุณธรรมอัตลักษณ์ที่ระบุพฤติกรรมมาใช้เป็นหลักในการประเมินผล มีการกำหนดแผนงานโครงการ และระยะเวลาในการติดตามเพื่อประเมินผลการปฏิบัติงาน ทั้งระยะสั้นและระยะยาว จากนั้นแจ้งให้ครูผู้สอนภายในโรงเรียนทราบเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกัน และลงมือปฏิบัติเพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของนักเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามระยะเวลาที่กำหนด โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น และมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง ทั้งนี้ควรติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้รูปแบบกัลยาณมิตรสร้างความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงผลของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขและพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมที่ดียิ่งขึ้น ในการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งเป็นตัวชี้วัดภาพความสำเร็จ และผู้บริหารควรให้

ความสำคัญกับกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น ครู บุคลากร นักเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และชุมชน เป็นต้น เพื่อร่วมกันหาสาเหตุและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา และนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานเกิดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของดาวสวรรค์ พ่วงสมจิตต์ (2552 : บทคัดย่อ) เรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 ภาวะผู้นำของผู้บริหารงานการกระตุ้นเข้าปัญหาส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสังฆรักษ์จรรย์ จันทวิงษ์ (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิถีพุทธ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมเชิงคุณธรรมอยู่ในระดับสูง 2) พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การดำเนินงานตามแนววิถีพุทธสามารถทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียน พบว่า ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 1 ส่วนด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 2 และด้านกายภาพ ได้รับคัดเลือกเข้าสมการเป็นลำดับที่ 3 สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมเชิงจริยธรรมร้อยละ 39.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมควรมีการส่งเสริมองค์ความรู้ให้แก่ครูเพื่อนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม สามารถสร้างนวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม มีการบูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน ซึ่งสามารถนำไปสู่คุณธรรมเป้าหมาย และคุณธรรมอัตลักษณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของเดวิส (Davis) (1993 : 4144) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำ

ของผู้บริหารและผลที่มีการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พบว่า พฤติกรรมของผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปรับปรุงโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมี 4 ด้าน คือ การเน้นผลสัมฤทธิ์ การจัดระเบียบความเป็นระเบียบเรียบร้อย การประเมินความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และการสนับสนุนได้รับการรับรู้จากกลุ่มครู และควรมีการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อร่วมกันหาสาเหตุและเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา และนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน เกิดตัวชี้วัดภาพความสำเร็จในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของลาเนียร์ (1993 : 28) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การกระตุ้นในเรื่องจริยธรรมและการพัฒนาความคิดรวบยอดในเด็กหนุ่มสาวชาวชนบท (การพัฒนาจริยธรรมของนักเรียนในชนบท) พบว่า การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเด็กนั้นเป็นเรื่องที่สำคัญและเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่จะต้องกระทำ จะต้องประสานสัมพันธ์กันทั้งระบบครอบครัว โรงเรียน ศาสนา และระบบอื่นๆ ในสังคม ในอันที่จะส่งเสริมเยาวชนของชาติให้เป็นพลเมืองดี

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ในการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายบ้านโป่งที่ 3 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สภาพปัญหา SWOT analysis โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อหาแนวทางในการสร้างคุณธรรมเป้าหมายคุณธรรมอัตลักษณ์ มุ่งมั่นที่จะเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน ใช้เป็นตัวชี้วัดภาพความสำเร็จของการปฏิบัติงาน สามารถใช้เป็นตัวชี้วัดหลักในการประเมินผลการปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน
2. ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการสร้าง ความเข้าใจที่ตรงกันจากทุกฝ่าย อาศัยกิจกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ใช้หลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

3. ผู้บริหารและผู้ที่ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้นิเทศติดตามงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม ควรมีการนิเทศอย่างเป็นกัลยาณมิตรเพื่อเพิ่มพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน

4. ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานควรวางแผนการประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียน ทั้งนี้ควรประเมินทั้ง 2 ระดับ คือ ระดับโครงงานคุณธรรม และระดับภาพรวมของโรงเรียน โดยแจ้งผลการประเมินผลการปฏิบัติงานให้ผู้รับการประเมินทราบทุกครั้งเพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เจษฎาสีง สิงหราช .“แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธในจังหวัดอ่างทอง.” วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2549.
- ณัฐพล โกมลสิงห์, การดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุพรรณบุรี เขต“2 ”.สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร. 2550.
- ณัฐทิยากร วิรุณพันธ์, **โรงเรียนดีประจำตำบล (1 โรงเรียน 1 ตำบล)**, เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=16721 &Key=news12>
- ดาวสวรรค์ พ่วงสมจิตต์, “ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ”วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552.
- ปภัสนวดี วีระกิตติ และคนอื่น ๆ .**คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม**. นนทบุรี: บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.2558
- พระครูสังฆรักษ์จรัญ จันทวิงษ์, “พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิถีพุทธ สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2” (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552)
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **ร้อยโรงเรียนดีวิถีพุทธชั้นนำ รุ่น 1 : โครงการประเมิน เสนอแนะและพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ**. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2553.
- Davis, Eddie L. “The Leadership Behavior of Principals and Their Effect on School Improvement in Effective Urban High School. (Urban School),” **Dissertation Abstracts International** 53 (June 1993): 4144.
- John Best, W. **Research in Education**, 4th ed. Englewood Cliffs (New Jersey : Prentice-Hall, 1981),182.
- Lanier, S. P., **Promotion moral and conceptual development in rural adolescents**. London : Routledge and Kegan Pual. 1993.

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
2. ควรศึกษาความคิดเห็นในการบริหารจัดการของผู้บริหารโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการโรงเรียนคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา